

Forord

I 1800-tallet blev underholdning en industri. Hverdagens disciplinerede kedsommelighed skabte behov for stimulanser, for at møde en verden hinsides den kvalmende dagligdags.

Det behov tilfredsstilledes af tidens underholdningskonger. Forlystelsesparker - som Tivoli i København - opstod i storbyernes midte, samtidig med at koloniverdenens mærkværdigheder fremvistes i omrejsende menagerier eller i stationære zoologiske haver.

Dette nummer af *Kultur & Klasse* indledes med to artikler, der handler om "det vildes" indtog i den adspredelseshungrende storby. En hovedperson i begge artikler er Carl Hagenbeck, århundredeskiftets vigtigste leverandør af vildskab til husbehov. Martin Zerlang fortæller om Hagenbecks zoo-antropologiske udstillinger, der bragte "primitive" folkeslag fra koloniverdenens periferi lige lukket ind i metropolernes centrum. Zerlang beretter ligeledes om tidstypiske skikkelser som Buffalo Bill, som færdedes lige hjemmefrem i centrum og periferi - efter opskriften: om sommeren slår man rigtige indianere ihjel, om vinteren turnerer man med et cirkus, hvor kampene transformeres til show. Søren Schou beskæftiger sig med Hagenbeck som fremviser af vilde dyr, men fører den zoo-politiske linje op til nazi-tiden, hvor et vigtigt projekt blev at genskabe de urgermanske dyrearter.

Der var både længsel efter det anderledes og hoveren over det besejrede i de følelser, hvormed århundredeskiftets tilskuere betragtede de vilde dyr og vilde mennesker. Grundstemningen i megen underholdning idag er snarere melankoli. Torben Grodal beskæftiger sig med TV-serien "Miami Vice" ud fra det synspunkt, at seriens tidstypiske melankoli kan aflæses som kompensation for en stadig mere disciplineret og fremmedbestemt virkelighed. I melankolien inddæmmer individet sin omverdensaggression. De følelsesmæssige projektioner trækkes tilbage fra omverdenen, og følelserne opspares narcissistisk i subjektets indre. Afmagten udadtil transformeres til forhøjet selvværdsfølelse og destruktionsfantasier.

Kedsomhed og melankoli er indbyrdes forbundne. Der er en sammenhæng mellem at kede sig og være ked af det. Michael Bruun Andersen udforsker denne sammenhæng i sin "Kritik af den objektive fortvivlelse", bl.a. ud fra Freud og Erich Fromm, idet Bruun Andersen dog advarer mod at "sociologisere" psykoanalysen, opstille en samlet teori for psyke og samfund, når forholdet mellem de to sfærer dog kommer til udtryk som et brud. I den situation har kedsomheden sin selvgylde: "Kedsomheden giver én mulighed

for at komme til sig selv, og ikke fortabe sig i omverdenens adspredelser", siger Bruun Andersen med Siegfried Kracauer.

Walter Benjamin har haft enorm betydning for massekommunikationsanalysen gennem sine historiserende forsøg på at vise, hvorledes bestemte æstetiske objekter spiller op mod og sammen med dominerende perceptionsmåder. Peter Larsen nærlæser i artiklen "Øjeblikke" Benjamins refleksioner over den "auratiske" kunst og den moderne, aura-nedbrydende. I den forbindelse kritiserer Larsen Benjamin for ensidigt at anskue de nye medier, primært filmen, som en kunst, der tvinger subjektet til passivt at hengive sig til billedstrømmens direktiver. Sådan forholder det sig ikke, skriver Larsen med udgangspunkt i en analyse af filmen "Blade Runner"; beskuelse er ikke bare tvang og underkastelse under billedforløbet, beskuelse er også analyse, "operativ indgriben i det foreliggende billedobjekt".

I *Kultur & Klasse* nr. 54 bragtes første del af "Karl Marx var en tysk filosof", Jørgen Holmgaards signalement af forskydningerne i det kulturelle og politiske klima siden 1950'erne. Artiklen fortsættes i dette nummer, hvor Holmgaard bl.a. sætter kritisk, socialpsykologisk focus på det ny venstres Althusser-beskæftigelse i årene omkring 1970. Det sandsynliggøres, hvorledes en stor del af Althusser's appel beroede på en kvasi-religiøs, selvhøjtidelig og autoritær retorik. Dermed bidrager artiklen ikke blot til at kaste lys over den prominente franske leninist, men også over de miljøer, der herhjemme orienterede deres teoretiske og politiske virksomhed efter ham. Holmgaard fortsætter sin artikelrække i *Kultur & Klasse* nr. 58.

Nummeret afrundes med Lise Busk-Jensens anmeldelse af Elin Andersens *Den bristende uskyld*, en undersøgelse af *ingenue*-skikkelsen, den tro- og uskyldige unge pige, som teaterfigur.

Red.